pagini bucovinene

ANUL IV nr. 7 (43)

IULIE 1985

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

DOUĂ DECENII CÎT DOUĂ VEACURI

Deschiderea largă, novatoare, profund revoluționară, inaugurată de Congresul al IX-lea, odată cu investirea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția de secretar general al partidului, este indisolubil legată de vasta și laborioasa activitate teoretică și practică a celui mai iubit fiu al națiunii noastre socialiste, de climatul atît de fertil creat afirmării geniului creator al poporului român, de renunțarea la copierea mecanică a unor teze dogmatice, a unor scheme și metode izvorite din alte realități, din alte condiții și împrejurări istorice decît cele specifice țării noastre. Respingînd formulele învechite, rețetele impuse din afară, partidul nostru și-a creat un **program propriu**, cu **o concepție românească** despre socialism, printr-o elaborare independentă, vizînd deopotrivă **principiile, bazele metodologice, orientările, modul de abordare, de studiere, de analiză și de soluționare a problematicii interne și externe**, raportul între **teorie și practica** revoluționară, între **național și internațional,** confruntarea permanentă a principiilor generale cu viața, cu condițiile concret istorice.

În cele două decenii s-a trecut la o abordare și aprofundare originală, românească, a problemelor fundamentale ale organizării și conducerii societății socialiste; s-a elaborat și fundamentat teoretic și creat practic, printr-un ansamblu de măsuri, **statul democrației socialiste-muncitorești**, renunțîndu-se la formula și noțiunea de „dictatură a proletariatului", extinzîndu-se permanent formele de conlucrare între organele statului și organismele democrației socialiste-muncitorești, consiliile oamenilor muncii, adunările generale ale oamenilor muncii ca forumuri supreme ale proprietarilor și producătorilor, congresele oamenilor muncii pe domenii de activitate, care alcătuiesc un sistem democratic unic în felul său, superior oricărei forme de democrație cunoscută, sistem care asigură participarea tuturor categoriilor sociale la organizarea și conducerea științifică a întregii activități materiale și spirituale. S-a întărit rolul partidului și statului în activitatea economico-socială și totodată a sporit controlul maselor asupra organelor de stat; s-au creat premizele necesare aplicării ferme a legalității socialiste și a normelor de conviețuire socială. S-a abordat cu cutezanță și competență problematica studierii, înțelegerii și sesizării la timp a contradicțiilor care se pot ivi în socialism, acționîndu-se, totodată pentru înlăturarea acestor contradicții, pentru promovarea consecventă și îndrăzneață a noului, pentru perfecționarea continuă a mecanismelor de organizare și conducere științifică.

Considerînd că problema formulării unui obiectiv strategic constituie sarcina fiecărui partid în parte, comuniștii români, sub conducerea încercată și înțeleaptă a tovarășului Nicolae Ceaușescu au elaborat și fundamentat **obiectivul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate,** avînd în vedere toate laturile vieții sociale — baza materială, conducerea și dezvoltarea democrației, rolul tot mai important al științei, activitatea ideologică, politică și educativă. Toate aceste măsuri dimpreună cu introducerea noului mecanism economico-financiar, trecerea la realizarea unei noi calități a vieții și muncii, făurirea în mod conștient și independent, de către poporul român însuși, a propriei sale istorii s-au reflectat pregnant în strălucitele realizări obținute în cele două decenii în toate compartimentele vieții materiale și spirituale, în menținerea unuia dintre cele mai ridicate ritmuri de dezvoltare a industriei și de sporire a venitului național din lume.

Și în domeniul politicii externe ceea ce a revoluționat concepția teoretică și activitatea practică a României a constat în: caracterul independent al elaborării sale, abordarea originală, creatoare și constructivă a raportului între național și internațional, pentru ca orice activitate teoretică și practică să răspundă deopotrivă aspirațiilor și intereselor poporului român și, totodată, celor ale tuturor popoarelor, ale întregii omeniri. S-a trecut la soluția abordării globale a problemelor complexe cu care se confruntă omenirea — formulîndu-se concepte noi și propunîndu-se numeroase soluții concrete, realizabile — în domeniul dezarmării (considerată de partidul nostru problema fundamentală a epocii noastre contemporane), al făuririi unei Europe unite, bazate pe securitate colectivă și colaborare multilaterală, în aplicarea fermă a normelor și principiilor dreptului internațional, pentru realizarea unei noi ordini economice și politice internaționale, drepte, echilibrate, pentru educarea tineretului lumii în spiritul celor mai înalte idealuri de pace, colaborare și progres. Inițiativele și eforturile prestigioase ale României pentru crearea unei lumi a păcii, dreptății și progresului, identificarea numelor **România** și **Ceaușescu** cu cele mai cutezătoare și înalte idealuri și-au găsit o strălucită expresie și în ascensiunea și dinamismul extraordinar al relațiilor patriei noastre, care la nivelul anului 1985 se materializează într-un cadru instituționalizat fără precedent: legături economice și diplomatice cu 155 de state, relații de prietenie și colaborare cu peste 200 de partide comuniste și muncitorești, socialiste și social-democrate, forțe politice și mișcări de eliberare națională, cu peste 1750 de organizații de masă și obștești din toate zonele lumii, precum — și cu circa 800 de organizații internaționale, cu caracter guvernamental și neguvernamental.

Iată numai cîteva argumente, care relevă că epoca inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, supranumită cu îndreptățit temei și justificată mîndrie națională **EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU**, epocă a celor mai înalte împliniri de dreptate socială și națională, a însemnat etapa unor largi deschideri novatoare, profund revoluționare.

Dr. Mihai IACOBESCU

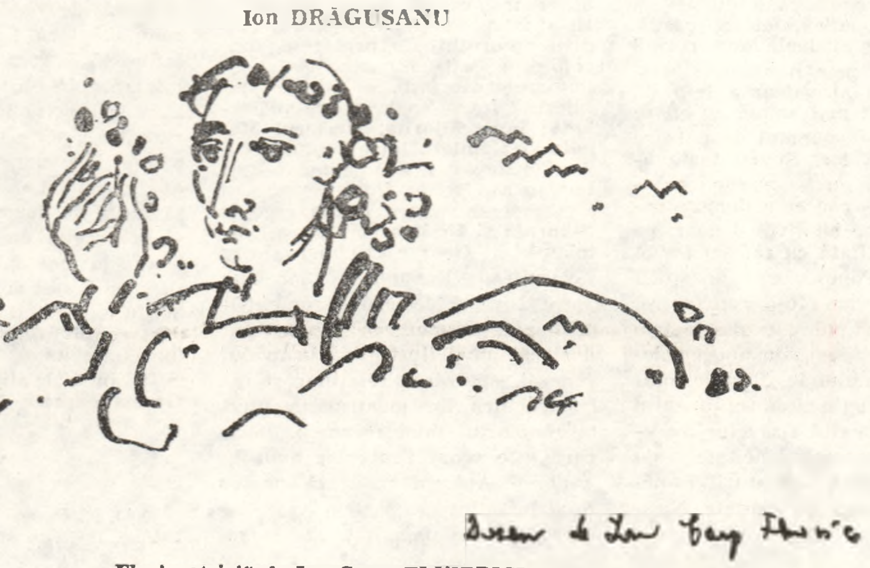
Poem pentru vîrstele țării

Prin griul 'nalt se mai petrec legende,
ne-ajunge grîul 'nalt la subsuori,
și sîntem toți cu gîndul și cu fapta
prezentului și griului datori,
și sîntem toți, cînd sprijinim luceferi
pe tîmple și pe vîrfuri lungi de brazi,
vizionari și cutezăm cu țara
căci viitorul țării-ncepe azi.

Și sîntem drepți și demni și responsabili
și implicați în fiece rostire,
pămîntul țării crește generații
care devin prin trainică zidire;
cît grîul 'nalt nu-și va pleca grumazul,
cît ne va ști de ctitori și stăpîni
noi cutezăm pentru pămîntul țării,
noi — pămînteni și comuniști români.

Și sîntem toți într-un poem al muncii
biografii și fapte exemplare,
prezentul demn cîștigă-n demnitate
prin demnitatea clasei muncitoare,
și existăm dezlănțuiți ca grîul
în spațiul legendar al scumpei țări,
exemplu luminos ni-i Ceaușescu
— simbolul dreptei noastre cutezări.

Ion DRĂGUSANU

„Flori patriei" de Ion Carp FLUIERICI

autograf **GHEORGHE TOMOZEI**

„Sînt la Suceava"

Dacă aș ține un jurnal intim, (dar nu țin, jurnalul meu e poezia pe care apuc s-o scriu, viața pe care ajung s-o trăiesc) aș încredința paginei albe cuvinte ca acestea:

Sînt la Suceava. Sînt oaspete (nechemat, dar oaspete) al inginerului Mihai Rusu de care mă leagă o mie de lucruri. De pildă, faptul că amîndoi sîntem constructori. E drept, materialele mele sînt mai friabile. Și sînt într-o dimineață desenată cu smalț și cu arome. După o zi în care am refăcut cu pasul (unui... automobil) cîteva parcursuri de viață legate de amintirea poetului Nicolae Labiș, o zi în care i-am trecut pragul sufletului cu emoție și recunoștință. Truda muzeală nu ne poate îndepărta de poet. Oricît l-am turna noi în piatră ori în cărți poștale, el rămîne un personaj cu care inima ni se mai poate încă întîlni, un autor de poezie dar și de etică; legendă, desigur, dar mai ales prezență. Vie, stenică, necontrafăcută. Casa în care s-a născut... casa părinților în care n-a trăit îndeajuns... Arbori ce-l țin minte.... Oameni ce-l pot povesti... Locul unde Nelu și Margareta l-au tulburat în sfînta lui lucrare pe dumnealui, pescarul Mihail Sadoveanu... O stînă... cîteva flori...

În ziua, aceeași în care am poposit la Slatina Lăpușneanului, cu trecere și popas la casele fălticenene situate pe hudiți aflate în comunicare cu istoria literaturii române...

Imagini febrile, imagini cu grație de frescă umedă. Albastru și verde. Și aur stins. Suceava rămîne măreață și cu noul ei chip. Arhitectura ei nouă îi respectă tiparele nemuritoare, culorile ce i-au impus umbra, în timp și peste timp. Valahul împătimit (și îmbătrînit) ce sînt, mă simt îndulcit de trecerea prin acest spațiu ce e și al meu: am mare amestecare cu Moldova ambițiilor Dintîi, cu Bucovina dorurilor și mă simt acasă sub acești brazi, în preajma acestor oameni ce mă cred (care și sînt) al lor și de-al lor.

... Atît aș scrie, de-aș ține jurnal, pe fila de care n-am încetat să mă sperii dar pe care am gravat-o cu semețele mele nesăbuințe; așa aș scrie, de-o pildă, în Foaia scriitorilor bucovineni pe care-i iubesc și îi admir ...

Gheorghe Tomozei

Suceava — un spațiu spiritual

Meleag de aleasă frumusețe și de puternică afirmare în acest ev socialist, județul Suceava este depozitarul unor inestimabile valori istorice, culturale și artistice, populat cu oameni deosebiți, harnici și talentați, animați de o puternică dorință de afirmare a potențelor lor creatoare. Dispunînd de o bogată tradiție în domeniile creației populare, etnografiei și folclorului, sau de cea care ne amintește de înaintași precum Matei Millo, Edgar Istrati, Ciprian Porumbescu, Simeon Florea Marian, Eugen Lovinescu, Mihail Sadoveanu, Nicolae Labiș, anii din urmă au reprezentat o mare deschidere spre actul de cultură superior destinat maselor largi de oameni ai muncii.

Consemnăm astăzi, cînd aniversăm două decenii de la istoricul Congres al IX-lea, împlinirea unor frumoase și firești deziderate spirituale ale sucevenilor. Se vorbea atunci de nevoia unui teatru la Suceava; scriitorii își doreau o revistă a lor, pictorii o galerie de artă; locuitorii acestui județ își așteptau marile lor statui: cîmpulungenii pe Dragoș Vodă; rădăuțenii pe Bogdan; sucevenii pe Ștefan cel Mare; fălticenenii pe Mihail Sadoveanu. Și toate acestea, și încă multe altele astăzi sînt, și sînt pentru că acum douăzeci de ani, în iulie, a fost Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român.

Trei au fost dominantele de acțiune pentru dezvoltarea spiritualității acestui minunat colț de țară. **În primul rînd** s-a dorit impunerea județului Suceava ca un spațiu cultural

(continuare în pag. IV)

Alexandru TOMA

Argumente pentru un nou spirit universitar

Pentru orașul în plină expansiune economică, socială, culturală care este Suceava, existența unei unități de învățămînt superior depășește cu mult cadrele unei necesități, înscriindu-se într-o structură flexibilă, permanent adaptată exigențelor momentului, fără a sacrifica pentru aceasta viziunea strategică, de perspectivă. Că studenții suceveni (și implicit, magistrii lor) nu se mulțumesc doar cu o asimilare cel puțin conștiincioasă a conștiințelor de specialitate o dovedesc cele 14 cereri pentru brevete de invenții depuse la O.S.I.M., faptul că 22 la sută dintre absolvenții de anul acesta al secției T.C.M. își finalizează studiile prin cereri pentru brevete de invenții. (Studenții Gh. Andronic, și D. Adjudeanu au depus cîte două cereri dintre care una deja aprobată). În limbajul sec al statisticii, acest procent de absolvenți-inventatori este cel mai ridicat din întreg învățămîntul superior românesc, argument consistent care poate anula orice (fals, la urma urmei) complex de inferioritate, situînd Institutul de învățămînt superior din Suceava la cotele înalte ale creativității și eficienței. Iar faptul că în sesiunea de comunicări a secțiilor tehnice desfășurată în cadrul „Decadei manifestărilor de creație științifică și tehnică studențească", ediția 1985, s-au evidențiat în jur de 30 de studii, comunicări și realizări practice, cu un grad înalt de aplicabilitate în producție, la care se asociază ponderea importantă de noutate și rigoare științifică demonstrează o orientare în consens cu comandamentele momentului. Triada Învățămînt-Cercetare-Producție se realizează în contextul unei emulații în care tinerețea, ambiția de autodepășire, sentimentul civic își spun cuvîntul hotărîtor. Nu mai departe de luna aprilie a acestui an, studenții anului al III-lea istorie-geografie, sub conducerea lectorului universitar dr. C. Brîndus au participat la cercetări hidro-geologice în lunca Dunării, întreprinse în vederea unor lucrări de desecare-drenaj, (efectuînd foraje, măsurători ale nivelului apelor subterane și ale vitezei de deplasare a acestora; toate aceste lucrări înscriindu-se în contextul unui contract în valoare de 50 000 lei.

(continuare în pag. IV)

Dan DAMIAN

A PRIVI UN PICTOR

Cînd scriu aceste rînduri încă n-au înflorit teii la Suceava. Luînd lucrurile ca atare, rămînem în așteptare și lăsăm fereastra deschisă pentru alt gînd. Va sta oare bine cel ce urmează lîngă cel de pînă acum?

Și iată că mă aflu întrebîndu-mă dintr-odată de ce vreau-trebuie să fac mărturia de față despre pictorul Ștefan Buțurcă. Următorul pas va fi să-mi aduc aminte cînd i-am văzut primul tablou. Ar fi ca un fel de capăt al firului. 1977? 1978? Ultima dată pare cea adevărată. Mă frapase culoarea: cald peste tot, dar undeva spre mijlocul cîmpului, un adevărat miez de foc. Hotarele pînzei însă de gheață bătînd în albastru. Au venit apoi peisajele sale din vechile tîrguri moldovenești. Aproape au dat năvală. Mai toate se ascundeau în vegetația luxuriantă a verilor, ca într-o haină prea mare. Au venit portretele, acoperite de smalțuri galben-roșii. Atunci m-am hotărît să-l invit cu o personală la galeria din Suceava. A sosit însoțit de un sculptor și de sculpturile mici ale acestuia. Ei fiind prieteni, lucrările lor au apucat același drum, adică păreau făcute de doi frați de sînge artistic. Am avut răgazul să cunosc omul: ambițios și tandru, însingurat și, deci, gata oricînd să te îmbrățișeze, tranșant și reținut, cu obrazul acoperit de polenul cărămiziu al cîmpiei și-al podgoriilor. Prin ianuarie mă anunța că va deschide o expoziție la București. A reușit și nici măcar n-am aflat de la el cît i-a fost de greu. L-am somat (aproape) s-o aducă și la noi. A sosit încărcat de lăzi, în iunie. La vernisaj a vorbit criticul Valentin Ciucă, un cuceritor despre care ne place să credem că e împătimit de Bucovina. Am deschis catalogul lui Ștefan Buțurcă și am citit ce scria Dan Grigorescu: „Pentru Ștefan Buțurcă, arta e un mod de existență. El trăiește prin artă, se înțelege pe sine, pe ceilalți, întregul univers al realului, proiectînd asupra lumii viziunea sa care armonizează, într-un echilibru atotcuprinzător, culorile puternice și clare". Am închis catalogul după ce am transcris rîndurile de mai sus, rămînînd cu senzația că, totuși, ele sună de departe. Și deodată mi-am adus aminte că Ștefan Buțurcă e din Tecuci și că vara e foarte frumos acolo, chiar dacă ești singur.

Marcel MUREȘEANU

Cronica literară

D. R. POPESCU
Galaxia Grama

„Un autor este suma cărţilor sale", afirmă D. R. Popescu în **Galaxia Grama** *); zicerea, în esenţa ei, nu este nouă. Şi pentru că, o ştim din celelalte cărţi ale sale, la el nu doar ideile, ci şi cuvintele nu sînt lăsate să zburde la voia întîmplării, trebuie să ne întrebăm ce urmăreşte prin asumarea acestui bun estetic devenit comun. Întoarsă pe celelalte faţete ale sale, afirmaţia începe, credem, să-şi dezvăluie intenţiile. Deci, cu aceeaşi justificare se poate spune că o carte (în sensul de operă finită) este suma autorilor săi; căci, în substanţa ei primară, sau la nivelul materiei etern-umane, opera mai are si alţi autori decît cel care o semnează. D. R. Popescu se asociază astfel unor înaintaşi iluştri, de el însuşi citaţi — Montaigne, Schopenhauer, Nietzsche. Originalitatea, concede eseistul, „se măsoară cu alte pîrghii". Descoperim aici o invitaţie discretă de a-i cunoaşte precursorii. Nici cei mai apropiaţi nu sînt, spre meritul său, puţini: mitologia grecească şi biblică, folclorul românesc, Homer, Sofocle, Cervantes şi Gogol, Dostoievski şi Caragiale, Shakespeare şi Beckett etc. Dar afirmaţia poate avea şi altă consecinţă: în orice carte a unui autor găsim suma tuturor celorlalte; în fiecare sînt sedimentate cele deja scrise şi se află, în poziţie de start, cele încă nerealizate sau care nu vor fi niciodată create. Deci, o altă invitaţie. **Galaxia Grama** este, aşadar, înainte de orice, o profesiune de credinţă.

Nu unica şi nu completă, însă deloc neglijabilă pentru un scriitor atît de complex şi multilateral ca D. R. Popescu. În textura densă şi complicată a cărţii găsim numeroase şi fundamentale opţiuni şi atitudini ale romancierului şi dramaturgului. Una dintre cele mai frumoase şi mai semnificative pentru înţelegerea profilului scriitorului este următoarea: „Aplecat asupra oglinzii, a pămîntului, a apei, a hîrtiei a crucilor, a aerului, a mormintelor, a tabletelor de lut, cel care scrie rămîne totuşi un îngenunchiat. Scrisul e o umilinţă! De aceea producătorii de litere scrise sînt nu de puţine ori vulnerabili, fragili, ca toţi marii devotaţi ai unei unice Iubiri. În schimb, cărturarii şi fariseii au siguranţa propriilor lor statui".

D. R. Popescu vulnerabil? În pofida siguranţei cutezătoare a scriiturii şi a acurateţii ideatice, a cărţilor sale, lucrurile stau aşa şi nu altfel; însă de la nivel mai cuprinzător şi mai greu de sesizat decît acestea două: cel al comunicării cu destinatarul artei, cu cititorul, dar nu numai cel de azi. Crezînd în eternitatea frumosului şi a raţiunii, el îşi asumă integral destinul şi responsabilitatea creatorului dintotdeauna. De aici, necesitatea nu numai de a se explica în legătură cu unele dintre scrierile sale (ba chiar de a se confesa — vezi, bunăoară, cazul Montaigne, de care s-ar fi apropiat „cu securea ridicată"), ci şi de a-şi „deconspira" universul său imaginar, aşa-zisul laborator de creaţie care, în cazul lui, este, mai degrabă, o adevărată uzină. O inextricabilă împletire de depozite, conductori, ţevi, retorte, cuptoare, tuburi etc. prin care circulă, văzute sau nevăzute, mituri, motive, idei, teme, întrebări, nădejdi, disperări, certitudini ce se amestecă, se combină, se resping, se influenţează, se luminează, fac fum ori ceaţă, explodează, înfloresc.

Eseurile din **Galaxia Grama** nu sînt doar puneri în pagină ale unei neobişnuite subtilităţi analitice şi ale unei remarcabile inteligenţe asociative, nu sînt doar focuri bengale, gratuite ca orice joc de artificii, ci căi de acces într-un univers artistic în acelaşi timp de-sine-stătător şi subsumat permanenţelor. Formula eseurilor este adaptată unei comunicări largi, extrem de liberă, mai apropiată de scriitura propriu-zis literară, decît de cea critică. Un anumit gen de oralitate, am zice intimistă, solicită atenţia imediată a cititorului, dar şi permite discursului meandre şi salturi surprinzătoare. Motivaţia ar ţine de nevoia unei cît mai largi audienţe, de ceea ce ar putea fi calificat, cumva, ca exces de modestie şi, mai ales, de oroarea scriitorului pentru morga savantă (în repetate rînduri declarată). În exces, ele conduc la efecte nedorite — bagatelizarea (voită dar nedreaptă!), a demersului. În tot cazul, formula este neobişnuită şi neortodoxă. Păstrîndu-ne în domeniul cosmic al genericului cărţii, le-am putea compara (eseurile) cu nişte comete, adică stele cu coadă. Premisele sau nucleele lor surprind sau şochează prin noutate şi insolit; savoarea şi valoarea le-o dă însă trena tot mai amplă cu cît se depărtează de punctul de pornire al dezvoltării lor. Şi, cu toate acestea, logica nu se pierde; axioma eseului — coerenţa demonstraţiei — nu este abolită, ci doar, pe alocuri, persiflată cu rafinament.

Că D. R. Popescu este un spirit polemic, o ştiam; din romane şi, mai ales, din piesele de teatru. Nu surprinde, deci, tensiunea polemică a volumului în discuţie, oferă însă satisfacţie şi dă sentimentul (tonic în contextul firavelor manifestări în contemporaneitate ale acestei vocaţii a literaturii române) unei revanşe de calitate. Nu se practică atacul direct sau voalat la persoană, ci, cum spunea E. Lovinescu, se face polemică de [illegible] În bucata care dă titlul volumului nu cu demult răposatul şi uitatul denigrator al lui Eminescu polemizează autorul, ci cu întreaga galaxie pe care a întemeiat-o: „Dar Grama veşnic (sau periodic) reînviatul, sub numele unei alte stele, din galaxia sa personală, să fie chiar entuziastul apărător al noului, cum ni se înfăţişează, şi să uităm pestilenţa în care a vrut să-l asfixieze pe Eminescu şi prin el cultura română? Chiar aşa, n-avem nevoie de memorie, dacă vrem să fim fericiţi?". O istorie literară a acestei galaxii n-ar fi, deci, lipsită de sens; ea ar trebui însă să se numească „a denigrării" nu „a contestării". S-ar vedea mai bine cît de numeroase sînt cauzele unei astfel de atitudini bolnave de mărire sau orgoliu şi cît de diverse sînt castele literare din care coboară detractorii, uneori foarte de sus, nume mari, nemuritori, nu totdeauna pigmei. Numai că o astfel de istorie ar avea o finalitate mai mult morală (şi de ce nu?) decît estetică: s-ar vedea că denigrarea nu a rănit niciodată marile valori şi nici nu le-a diminuat. Iată o posibilă lege a artei. D. R. Popescu nu face numai polemică frontală. Multe din eseuri au zone în care se simte puternic dogoarea pamfletară, altele sînt colorate de la început pînă la sfîrşit de această intenţie. Subtilitatea atitudinii nu-şi are cauza în sfiala de a ieşi în arenă.

Galaxia Grama (volumul) credem că mai vizează un scop în afara iniţierii în universul artistic şi în mişcarea interioară a gîndirii autorului. Ce urmăresc, dincolo de aceasta, numeroasele şi uimitoarele asociaţii pe care le stabileşte? Între Shakespeare şi Beckett; între **Mioriţa, Meşterul Manole** şi **Hamlet**; între Trahanache, Zoe, Tipătescu şi Agamemnon, Clitemnestra, Egist; între Sofocle şi Shakespeare: între **Oedip rege** şi **Stăncuţa şi Ursitoarele**; între Dostoievski şi George Büchner; între Cervantes, Erasmus şi Sorescu; între Goya şi Meşterul Manole. (Oprim aici enumerarea pe care am dorit-o numai ilustrativă la modul general, epuizarea relaţiilor şi infrastructurii lor ideatice neputînd face obiectul unei recenzii). Deci, care este scopul superior avut în vedere? Autorul pledează pentru o viziune integratoare a valorilor spirituale ale umanităţii din toate timpurile — mituri, motive, capodopere de artă — guvernate toate de un umanism atotcuprinzător şi atotstăpînitor. Deci pentru biruinţa spiritului şi a frumosului în absolut. Spre meritul său, această convingere care emană aproape din fiecare pagină nu este nicăieri rostită apodictic; fiindcă nu vrea să impună, ci să convingă. Şi pentru că D. R. Popescu posedă un remarcabil simţ al sintezei şi o mare mobilitate a unghiului de perspectivă. Amendabile din punct de vedere ştiinţific, unele dintre ipotezele sale sînt pozitiv-active în contextul ideatic dat.

În interiorul aceleiaşi viziuni integratoare se urmăreşte conectarea capodoperelor literaturii noastre (folclorice şi culte) în circuitele marilor valori ale umanităţii. Nici în această chestiune nu se recurge la cuvinte mari, nu se fac afirmaţii apriorice de tip sincronist sau protocronist. Tezele sînt abolite în favoarea persuasiunii sau a demonstraţiei. Şi nu se opreşte numai la scriitorii şi operele definitiv consacrate, aparţinătoare de-acum istoriei literare, ci avansează propuneri care înaintează în timp pînă în anii noştri. Propuneri care nu au o intenţie elogioasă şi nici nu-s reflexul unui patriotism cultural excesiv. Simţul măsurii nu-i lipseşte nici aici lui D. R. Popescu.

S-ar mai putea discuta despre structura volumului. Sînt incluse în el articole care nu fac corp comun cu ansamblul: profiluri ale unor însemnaţi scriitori români contemporani, consideraţii asupra unor debuturi. Nu intenţionăm să discutăm selecţia care, pentru un romancier şi dramaturg, are altă semnificaţie decît pentru un critic. Mai important este tonul, totdeauna just. Legea lor este respectul valorii: impulsul care le generează solidaritatea, stima pentru munca intelectuală, bucuria sinceră în faţa creaţiei autentice. Modul de civism în republica literelor. Antipodul „Galaxiei Grama". Îşi au ele rostul în această carte? Dacă acceptăm premisa de la care am pornit în consideraţiile noastre, da; o profesiune scriitoricească de credinţă nu poate fi completă fără o mărturisire, fie şi indirectă, despre afinităţi şi despre integrare în obştea scriitoricească: „...istoria scrisului rămîne nemuritoare. A scrie pe cer, pe aer, pe pămînt, pe mormînt, pe înger, pe apă înseamnă să ai o încredere desăvîrşită în frumos şi în raţiune, şi în putinţa de a ajunge cu tine însuţi la un liman. Înseamnă să juri pe steaua tagmei tale de scribi".

În contextul unui asemenea volum sinceritatea autorului nu poate fi pusă la îndoială. **Galaxia Grama** exprimă o conştiinţă estetică inconfundabilă.

Mihail IORDACHE

*) D. R. Popescu, **Galaxia Grama**, Ed. „Cartea Românească", 1984.

GEORGE DAMIAN

Versuri pentru partid

Rememorăm cu grijă toţi anii ce-au trecut,
De-au fost de plumb, ori geruri de i-au muşcat sălbatic,
Ori dacă-n mohorîte doftane au căzut
Bărbaţi sub ziduri sparte; rememorăm!
Şi iată astăzi Ţara, din Dunăre la munte,
Din nordul unde-n codri se mai aud trecînd
Pe cai mărunţi cu Domnitoru-n frunte
Oşteni spre marea sonor tălăzuind.
Am înălţat furnale ce ard cu foc nestins,
Rod greu, de pîine bună, se coace în cîmpie;
Pe dealuri, către toamnă, tot soarele-i cuprins
În fructele de aur şi-n strugurii de vie.
Pe unduiri domoale ori povîrnişuri dure
Unde coboară cerul în mijloc de pădure,
Am dăltuit în stîncă, am modelat atent
Noi geometrii de sticlă şi ciment.
Au fost învinse stihii şi sfredelit-am munţii,
Prin contopiri de forţe şi-n arderile frunţii
Şi ne-au răspus adîncuri, cu roci cristalizate,
Din lunga inerţie de noi descătuşate.
E-n toate o rodire a-nţelepciunii tale
De încercat constructor de oameni şi cetate;
De cristaline gînduri spre-a căror puritate
Cu bărbătească demnitate tu veghezi!

Genială lucrare

Patria — pîinea cea nouă din fluviul de grîu,
Frumoşii miri din primăvara aceasta,
Lumina-nserării ningîndu-mi fereastra
Şi păstrăvii liberi ce fulgeră-n rîu.
Patria — inimile noastre urcate-n flamuri purpurii.
Grîul cel tînăr suind spre ciocîrlii,
Noile cetăţi prevestind împliniri viitoare,
Rotindu-şi frumuseţea în dimineţile solare.
Patria — partidul şi flacăra luminii sale atotbiruitoare
Cu noi, la bine si la greu, urmîndu-l neabătut,
Hotărîţi să-nfăptuim, aşa cum am jurat la început,
Această nemaifăcută şi genială lucrare!

Copac miracol

Fîntînă izvorită din necuprinsul dor
În fiecare trecere spre alte praguri
Adaus de putere, impuls trebuitor
Crescut în ochii ţării ori revărsat în steaguri.

Floare de cîmp ori doină, o doină-ameţitoare,
Rostită-n dimineţi sub streaşină de zări
Pămînt brăzdat de ape şi-nzăpezit de stele
Străluminînd peste atîtea depărtări!

Lumină şi nădejde la orice început.
Cînd ne desprindem zborul de trainic echilibru
Copac miracol, din străbuni crescut,
Peste-ale căror oase cîntă-acuma cimbrul!

Cît de înaltă

Cît de înaltă e calea patriei mele
Aici, la umbra trecutelor glorii,
Lîngă piatra rămasă de-a pururi
În calea şuvoaielor repezi!

Ce drept este destinul neamului meu
De oieri şi bărbaţi fără seamăn
Ce-au încrustat în stejari şi-n morminte
Istoria noastră nescrisă-n cuvinte!

Ce limpezi amiezi coboară în struguri
Şi-n foşnetul grîului greu de lumină!

Cu arborii

De mii de ani trăim aici cu arborii
Şi grîul nostru laolaltă;
Cu fraţii cei voinici, cu fraţii din pămînt
Şi sîntem treji în fiecare gînd
Şi sîntem toţi în orice clipă-naltă.

Ne ridicăm în steaguri şi ne durăm statui
Şi nemaiîndrăznite cetăţi cu alb contur;
Vîslim pe ape repezi şi săvîrşim poeme
Jur-împrejur, pe trupul ţării steme şi fîntîni.

Adeseori, în hore, cu inima deschisă,
Cutremurăm pămîntul, cu ritmuri de străbuni
Şi pe copii, de veacuri, îi deprindem
Să nu se încovoaie prin furtuni.

De mii de ani ne ştim aici
Cu arborii şi grîul laolaltă
Şi sîntem flacără în fiecare gînd
Şi sîntem toţi în orice clipă-naltă!

PROZĂ

Urmează o lungă zi de vară

„E ciudată noaptea după o zi de arşiţă. Străzile pustii încearcă să respire şi luminile întîrziate par somnoroase semne de întrebare. Autobuzele de noapte par venite de foarte departe şi şoferul este îmbătrînit şi taciturn...".

Omul care gîndea astfel va coborî la ultima staţie, la gară. Sînt doar cîţiva călători în autobuz şi el şi-a ocupat locul său preferat, lîngă geam. Ştie denumirile staţiilor pe de rost. Şi Lena le ştia, dar... sînt ani de atunci... S-au schimbat denumirile staţiilor, străzilor, numerele autobuzelor... Va veni cu acceleratul noaptea asta? O ştie: hotărîtă sau nehotărîtă, cum vrei să-i spui. La telefon a răspuns ca de obicei: **voi încerca! La un moment dat — ştii foarte bine că se poate întîmpla şi aşa —, voi coborî cu o staţie mai înainte pentru a lua trenul înapoi...**

S-au despărţit cu ani în urmă: el şi-a ales oraşul cu turnurile lui medievale; ea, ferma cu nesfîrşite livezi. Apartamentul a rămas pustiu. Melodia unei veri îndepărtate, melodie cu un titlu ciudat, răzbătea uneori, după miezul nopţii: **Iulie şi un trandafir.** Era melodia ei. Solistul semăna cu Dean Martin. **Te-aşteaptă marea învolburată / Cu valurile-gînduri / Cu gîndurile-valuri...**

S-au mai văzut de atunci. Au stat de vorbă, s-au plimbat ca îndrăgostiţii pînă noaptea tîrziu...

„Ştii, am un nou port-altoi cu totul şi cu totul senzaţional! A înflorit în martie şi am uimit lumea. Directorul spunea ceva de o expoziţie în sudul Italiei...".

Era fericită. El ce să-i spună? Un anonim într-o mare uzină, omul care vine la şapte şi pleacă la trei şi jumătate. Un reporter l-a întrebat cîndva: „Ce carte aţi mai citit, tovarăşe inginer?". I-a dat de înţeles că lumea nu-i compusă numai din şuruburi...

— Este ultima staţie, vă rog!

Glasul şoferului îl readuce, brutal, la realitate. Au ajuns la gară. Rămăsese singur în autobuz. Scaunele, înşirate ca soldaţii, la paradă, păreau, în lumina difuză, neverosimil de albastre...

Ceasul de pe peron arăta ora două. Liniile, linii argintii, liniile atîtor sosiri şi plecări, reîntîlniri şi despărţiri, linii argintii de zîmbet şi lacrimi... Intra o cursă locală iluminată anemic. Un tip, ca de statura lui Birlic, căra un geamantan uriaş.

— Nu vă supăraţi, cunoaşteţi oraşul?

— Doar străzile şi cîteva clădiri...

— Vreau să cobor la staţia „Voluntari". A cîta e de aici?

— A cincea!

Geamantanul uriaş dispăru în mulţime. O fată în alb îi aruncă o privire întrebătoare. O mai văzuse cîndva la Mamaia, Piatra Craiului sau Sulina. Referindu-se la ultima localitate, ea spunea că este „o mică Veneţie" şi rîdeau de un vapor ancorat în faţa unei Alimentări...

A trecut o oră. Cerul înstelat prevestea o nouă zi de arşiţă. „Să mergem în concediu, Lena". Răspunsul sună sec în receptor: **La ce bun? Unde? De ce?**

Ferma îi dăduse casă la marginea livezii. Razele de soare se furişau în odaie printre tinere ramuri de măr. „Mută-te aici! Este nevoie de un inginer mecanic..." Anii trec mult prea repede...

Va veni? Mai sînt cîteva minute... O familie, cîţiva copii gălăgioşi aşteaptă trenul de Mangalia. Vorbesc toţi deodată de pescăruşi şi stele de mare...

Acceleratul intră scrîşnind ascuţit din frîne, cu zecile de compartimente iluminate fluorescent, fiecare cu povestea lui din acea călătorie...

Peronul e iar pustiu. N-a venit! O nouă zi de vară fără surîsul ei. Va pune în zori caseta cu „În iulie şi un trandafir" şi ea îi va spune la telefon din nou că nu o cîntă Dean Martin fiindcă erau la un local şi marea se pregătea de furtună, pescăruşii ţipau...

— Nu vă supăraţi, spuneţi-mi cînd urmează staţia „Voluntari"... Nu sînt de pe aici...

Era „Birlic" cu geamantanul său uriaş. La prima staţie a intervenit din nou:

— Ce urmează?

— „Primăverii"...

Deci n-a venit... Albastrul cerului devenea din ce în ce mai deschis... Cum l-ar fi întîmpinat ea la marginea întinselor livezi? Cu acelaşi zîmbet ironic?

Răspunsul întîrzia o clipă, apoi veni, de undeva, de foarte departe:

— Urmează o lungă zi de vară...

Octavian LAZĂR

Recenzie

SERGIU ADAM: CHIPURI ŞI VOCI

(Editura Cartea Românească, 1984)

Problematica abordată în „Chipuri şi voci" îşi are ca puncte de referinţă modificările produse în existenţa colectivităţii din Plăvălari odată cu instalarea noului primar, Ştefan Savu. Supleţea tinerească a acestuia îşi va pune, în consecinţă, amprenta în acţiunile sale ambiţioase, de natură să repună cursul vieţii pe făgaşul ei firesc. Ştefan Savu (opus, bineînţeles, fostului primar Scarlat, demagog, distant şi profitor) este mesagerul unui alt mod de a privi faptele istoriei, unui nou stil de a găsi soluţii şi de a decide care dintre acestea poate fi cea mai eficientă, corespunzătoare intereselor generale.

Animat de gînduri mari, dar fără experienţa necesară, el, Savu, apelează la colaborarea unor oameni de iniţiativă şi de bună credinţă (ca Rouă, de pildă). Reuşitele sale, neînsemnate într-o primă fază, nu trec neobservate, element esenţial pentru cîştigarea încrederii şi adeziunii celor mulţi.

(continuare în pag IV)

Ion BELDEANU

IN RACURSI

Critica ale cărei forme funcționează din plin azi s-a ivit la scurt timp după debutul așa-numitei „promoții '60". În raport cu cea dinainte, ea reprezintă o mutație spectaculară. În ce constă aceasta ? În repunerea în demnitate a esteticului, în reluarea atribuțiunilor profesionale caracteristice : de selectare, de comentare și de ierarhizare a valorilor. Critica nouă (îi voi spune astfel pentru diferențiere) își afirmă de la început solidaritatea cu literatura înțeleasă ca „artă a cuvîntului". Inițiativele sale teoretice și practice vizează lărgirea cadrului de manifestare al acesteia. Totodată, ea revendică pentru sine dreptul de a fi creatoare, adică pluralismul de vederi și soluții.

S-au publicat, în acest interval, mai multe cărți de critică și istorie literară decît în toate epocile anterioare ale culturii noastre. În perioada interbelică critica se făcea, cel mai des, pentru reviste și ziare (aveam o presă, sub acest aspect, „tare"). Cînd însă un critic încerca să-și strîngă producția în volum, resimțeam — mărturisirea e a unui protagonist — „o dificultate dureroasă". Am revăzut bilanțurile literare anuale din perioada respectivă și m-am uimit de puținătatea titlurilor în acest sector. Situația e — o știm foarte bine — alta, azi. Masificarea culturii în deceniile postbelice a avut ca efect creșterea numărului total de cititori și, între aceștia, apariția cititorului de critică, recrutat de obicei din rîndul cadrelor didactice, al elevilor și studenților. Se observă, de asemenea, și un spor calitativ, care provine din adoptarea de noi perspective, din acumulări metodologice, din adiționări culturale diverse, nu în ultimul rînd, din experiența unor talente puternice, originale. În condițiile unei și mai bune organizări a acestei activități, progresele ar fi putut fi — se înțelege — și mai mari. S-au pierdut energii și timp cu discuții de rutină, cu disocieri elementare, cu redescoperirea unor reguli de bună conduită, cu problemele insipide, improvizate de inși fără imaginație. Trebuie destulă răbdare pentru a degaja temele cu adevărat importante (fidelitate și infidelitate în critică, modernitate, protocornism etc.) de sub valul celor sezoniere, de localizări, de hibridări și de reluări. Unele dezbateri s-au terminat înainte de vreme sau fără clarificările și concluziile așteptate. Jarul lor continuă să fie cald.

Cele două domenii, critica și istoria literară, în pofida legăturilor dintre ele, nu s-au dezvoltat sincronic. Deceniile cinci și șase au favorizat așa-numita „critică de întîmpinare", curentă. În ultimii trei lustri o mai mare căutare au avut monografia, studiul de sinteză, eseul. Astăzi se întrevede o revenire a foiletonisticii. Decalajele și intervertirile de roluri au cauze multiple. Întîrzierea monografiilor (prin 1966 — 1967 era reluat și suna ca foarte oportun apelul pe care-l făcuse un critic la începutul secolului : „Dați-ne monografiile scriitorilor noștri !") își are, de pildă, originea în stagnarea, o vreme, a acțiunii de preluare a moștenirii literare. „Perspectivele" pentru reconsiderarea lui Eminescu, schițate la începutul lui 1949, în Flacăra, au rămas valabile mai bine de un deceniu și pentru ceilalți clasici. Dificultățile au început să fie surmontate abia în deceniul al șaptelea, mai exact după 1963, cînd se declanșează primele discuții referitoare la reintegrarea în circuitul cultural a operei lui T. Maiorescu. Acesta a fost, după părerea mea, un moment de răscurce pentru critica și istoria literară actuală. Redescoperirea valorilor clasice a revigorat spiritele, a produs efervescență, a lărgit șantierele muncii intelectuale, a făcut posibilă „reîntoarcerea la unelte" a unor comentarii din alte generații. Climatul relaxat, emulația — lucrurile se leagă, cum vedeți, între ele — au stimulat, apoi, elanul eseistic, îndrăzneala și rafinamentul exegetic. Drept urmare au apărut numeroase monografii și studii demne de marii noștri scriitori, sinteze utile asupra principalelor momente literare, eseuri ingenioase, strălucite, ce experimentează teorii la modă. Mai rare, lucrările despre literatura contemporană sînt, în același timp, și mai puțin convingătoare. Cîștigul în subtilitate pare să fi diminuat pasiunea luptei literare. Proliferează ici-colo o eseistică esopică și o critică fără canini („la critique toutou" cum spun francezii), complezează. Deși, uneori, tînără, ea are o mentalitate bătrîncioasă : nu vorbește „verde și lămurit", e excesiv de diplomatică, de perifrastică. Dar, va admite oricine, acestea sînt păcate veniale, în comparație cu cele ale criticii anilor '50 și nu pot afecta imaginea progresului unei discipline care, între multe osînde la care a fost predestinată, o are și pe aceea de a fi permanent nemulțumită de ea însăși. Nemulțumirea, ca și comprehensiunea, o regenerează, o face aptă pentru noi înaintări.

Constantin CĂLIN

Desen de ION CARP-FLUIERICI

Trandafirii galbeni

Nopțile mele îmbrăcate în cetină
Coboară precum turmele pînă la
genunchi
Pînă la umerii dăltuiți în apa
Moldovei
Să se-mpresoare și de cîntecul acesta
Cum nu-i altă iubire ca pruncul
din prag
Ce-și leagănă ochii în întîia zare,
Galbeni trandafiri se furișează
În vîrful degetelor să nu-mi
trezească
Bucuria că numai aici, aici pot visa
La tine, că-ți simt sufletul
Trecînd prin vară doborît de
prisosință.

Viorica PETROVICI

Sămînța iubirii

Mi-ai scris bucuria cu slovă adîncă,
Și ochii respiră semnele noi.
Oglinzile-s pașii ce-adună pe stîncă
Oglinda din aripi de ploi.

Lumina e pulsul, focarul gîndirii,
O haină pe trupul crescut din altoi,
Și reazem sînt munții în corpul
privirii,
Cînd scot din fîntînă un cer înapoi.
Dar liniștea-mi pare sămînță de lună
Și pleoapă pe ochii fîntînilor reci.
Culoarea din fructe cînd cade
se-adună
Miroase a slovă înscrisă pe veci.

Odihna în sfere de miere se mută
Și vinul e-o cale cu multe peceți.
Hotarele-n pieptul secundei ascultă
Cum trece viața acestei vieți.

Mi-ai scris bucurie cu slovă adîncă
Și ochii respiră semnele noi.
Oglinzile-s pașii ce-adună pe stîncă
Odihna din aripi de ploi.

Liviu POPESCU

Sînt un fiu de țăran muncitor

Sînt un fiu de țăran muncitor
Și-mi iubesc pămîntul —
Arteră prin care curge
Propria mea ființă,
Sufletul și speranța mea
Că iarba crudă vine din noi
Ca un miros de fîn proaspăt cosit
În care-și alăptează mama pruncul.
Pămîntul e pentru mine
Apă și sete,
Mamă înfășurată în șalul de doliu
Și mireasă în alb îmbrăcată
Căruia îi duce trena
Un vînt călduț de primăvară.
E adolescența simțindu-și buzele
sărutate

Și văduva bătrînă
Reîncălzindu-și visele de dragoste
În fața căminului ;
E muncitorul sezonier
Și muncitorul cu înaltă calificare,
E privirea aeriană
A ucenicului neștiutor
Și rugămintea caldă a mamei
Ca fiul să-i fie ocrotit

E vila unde oamenii vîrstnici
Își trăiesc singuri viața
Și cămăruța înghesuită unde
proaspeții miri
Trec în nemurire
Prima lor noapte de dragoste.

Sava CONSTANTIN

DICȚIONAR XIX

45. GAZETA BUCOVINEI (2.V.1891 — 6.IV.1897 și 2.IV—1.X.1906), periodic bisăptămînal, publicat la Cernăuți de societatea „Concordia". În primii doi ani de apariție este redactat sub direcția publicistului Pompiliu Pipoș, care condusese cu puțin înainte redacția revistei „Tribuna" din Sibiu. După moartea transilvăneanului, la conducerea gazetei se perindă G. Bogdan-Duică, Vasile Marco, Eusebiu Ștefanelli, Dionisie Voronca, Mihai Teliman, Zaharia Voronca.

Viața relativ lungă a publicației (comparativ cu cele ale altor gazete bucovinene și chiar translivănene) trebuie explicată printr-o prudentă linie de mijloc în orientarea politică, știută fiind susceptibilitatea cu care autoritățile austro-ungare priveau publicațiile românești. **Gazeta Bucovinei** se impune însă printr-o susținută activitate literară. Se publică aici cronici literare, teatrale sau muzicale, literatură originală (poezie, proză, chiar opere dramatice) culegeri de folclor, prelucrări, imitații și traduceri din literatura universală. O concepție fermă despre importanța limbii naționale în păstrarea etnicității direcționează orientările majore ale gazetei. Astfel, în articolul de fond al numărului din 25 aprilie 1896 se afirmă că „în limba sa trăiește orice națiune", că limba noastră „a fost și este singurul nostru tezaur, cea mai scumpă moștenire, din cîte străbunii noștri ne-au lăsat aici pe pămînt". Considerînd că literatura este mijlocul cel mai eficient de educare și păstrare a limbii și, implicit, a ființei naționale, editorii **Gazetei Bucovinei** acordă un spațiu foarte larg literaturii, comparativ cu alte gazete ale aceleiași perioade. Pe lîngă poeziile, scrierile în proză sau dramatice ale bucovinenilor (Vasile Bumbac, Constantin Morariu, C. Berariu, I. Popovici, Elena Niculiță-Voronca, Mihai Teliman, Dimitrie Dan, I. Popovici, C. Stamati-Ciurea, S. Fl. Marian), paginile gazetei inserează cu regularitate opere ale marilor scriitori români, din celelalte provincii (I. Budai Deleanu, Alecsandri, Eminescu, Coșbuc, Vlahuță, D. Petrino, Traian Demetrescu, Nicu Gane etc.), vădind astfel o largă comprehensiune a fenomenului spiritual românesc. Sînt preluate și republicate traduceri din Schiller, Jules Verne, Anacreon, Sappho, Mark Twain. Dacă literatura originală aparținînd bucovinenilor nu este de cea mai bună calitate, se impun însă culegerile de folclor publicate de S. Fl. Marian, Dimitrie Dan, Elena Niculiță-Voronca și Elena Sevastos, precum și operele din marii scriitori, alături de articolele critice, uneori cît se poate de pertinente.

Referințe : Loghin, Constantin — **Istoria literaturii române din Bucovina**, 1926 ; **Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900**, Ed. Acad. R.S.R., 1979.

46. GHERASIM, VASILE (26.XI. 1893, Marginea — Suceava — 12.II. 1933), filozof, poet, prozator, critic literar, eseist, cea mai de seamă personalitate a culturii bucovinene de la intersecția a două secole. Fiu al lui Gheorghe Gherasim și al Mariei Pomohaci, descendent prin mamă din neamul cunoscutului haiduc, Darie Pomohaci, urmează cursurile școlii primare la Marginea și Suceava, liceul la Suceava iar studiile superioare la Viena (1915—1918) și Cernăuți (1918), unde le desăvîrșește, susținînd și teza de doctorat. Lucrează ca bibliotecar asistent la aceeași universitate (noiembrie—decembrie 1919), asistent de limba română, funcție exersată în paralel cu cea de profesor de filozofie la Liceul „Aron Pumnul" și profesor suplinitor la Școala Normală (1919—1922), profesor titular la Liceul nr. 4 (1922—1927), suplinitor al catedrei de istoria filozofiei la Facultatea de Litere și Filozofie (1927—1933), profesor titular, prin concurs, al aceleiași catedre.

Debutează cu versuri în 1915, în ziarul „Viața nouă", din Suceava. Ulterior avea să publice la ziare și reviste din Bucovina și Transilvania („Viața nouă", „Glasul Bucovinei", „Poporul", „Gazeta poporului", „Junimea literară", „Codrul Cosminului", „Convorbiri literare", „Revista filologică", „Cultura poporului", „Adevărul literar", „Școala", „Voința școalei", „Cugetări".

Versurile apărute în diverse publicații, parte din ele adunate în 1934 în volum de C. Loghin, oferă și azi o lectură agreabilă, dezvăluind o simțire adîncă, o expresie poetică nemistificată, un suflet liric frumos, chiar dacă influențele marilor clasici (Eminescu, Blaga, Coșbuc) sînt uneori cît se poate de evidente. În proză a publicat o serie de reportaje și impresii de călătorie, iar mai apoi povestiri de inspirație fantastică, interesante sub aspectul modalității de abordare a fantasticului și sub cel al scriiturii. Din păcate, ele nu au fost strînse într-un volum, deși o atare întreprindere ar releva o anume vîrstă și continuitate a prozei fantastice la noi.

Spirit activ, aflat într-o permanentă efervescență constructivă, **V. G.** angajează o veritabilă campanie de modernizare și optimizare a învățămîntului românesc. Studiile pe teme pedagogice investighează starea de fapt a învățămîntului, propun mijloace și metode eficiente de progres în acest domeniu, multe dintre ele valabile și astăzi.

Lucrările filozofice și studiile de critică și istorie literară formează, indiscutabil, partea cea mai durabilă a activității lui Vasile Gherasim. Între cele două domenii : filozofie și literatură, legăturile subterane nu mai trebuie argumentate. La V. G. ele se complinesc, fortificîndu-se reciproc. Studiile filozofice s-au bucurat de o primire deosebit de favorabilă încă de la apariție, reputația tînărului cugetător fiind confirmată de alegerea lui ca membru al societăților internaționale de filozofie **Kantgeselschaft** din Berlin și **Spinoza**. Ele confirmă nu numai înțelegerea și interpretarea suplă a fenomenului filozofic, ci o evidentă tendință spre **crearea unui sistem filozofic propriu.** Lista din finalul acestui articol poate fi relevantă.

Studiile de literatură cantonate în perimetrul național (Alecsandri, Eminescu, Slavici, Caragiale, Sadoveanu, Rebreanu, Blaga, Cotruș) sau universal (Cehov, Dostoievski, Tolstoi), probează un spirit critic perspicace, capabil de demersuri profund originale.

Afin structural cu Blaga și D. D. Roșca (pe care îi avusese colegi la Viena), **V. G.** abordează fenomenul literar preponderent din perspectivă existențială, fără a se lăsa dominat de această optică filozofică.

Puse la îndemîna marelui public de azi, prin grija lui George Muntean, o parte din studiile lui **V. G.** despre Eminescu (Vasile Gherasim — **Mihai Eminescu,** col. „Eminesciana", 8, Ed. Junimea, Iași, 1977) sînt modele de exegeză eminesciană. Ele ne apar cu atît mai valoroase, cu cît în primele trei decenii ale secolului XX (și chiar și astăzi) se înregistrează atîtea deformări și vulgarizări ale luceafărului poeziei românești. Nu ne putem reține totuși nedumerirea în legătură cu faptul că, deși au trecut cîțiva ani buni de la publicarea volumului, autorul nu este citat de ultimele exegeze.

Alte lucrări publicate : **Poezii** (1934). **Din problemele istoriei filosofiei** (1928), **Filosofia istoriei lui A. D. Xenopol** (1928), **Sistemul energiilor conștiente** (1928), **Etnicul în filosofie** (Spre o filosofie românească) (1928), **Spre o nouă orientare în filosofie** (1928), **Activismul lui Spinozza** (1928), **Filosofia dinamismului vital a lui V. Pârvan** (1929), **Concepția istorică a lui N. Iorga** (1931), **Eurasia spirituală, studiu de filosofie comparată** (1931), **Filosofia lui Carol Siegel** (1927), **Die grundlagen der rumänischen Philosophie**, Berlin (1932), **Die Bedeutung der Affektenlehre Spinozzas**, Heidelberg, 1933, **Glosarul dialectului mărginean** (Marginea — comună în județul Suceava, n.n.) și **Texte mărginene,** în colaborare cu E. Herzog, în „Codrul Cosminului" și, respectiv, „Junimea literară".

Notă : Considerăm prefața lui George Muntean la volumul din colecția „Eminesciana" drept cel mai documentat și autorizat studiu asupra vieții și operei lui Vasile Gherasim.

Referințe : Loghin, Const. — **Antologia scrisului bucovinean,** vol. I, **Poezia** ; Muntean, George — Prefața la volumul „Vasile Gherasim" — „**Mihai Eminescu**", col. „Eminesciana", 8, Ed. „Junimea", Iași, 1977.

Octavian NESTOR

NKAN NTHANE (Camerun)

PENTRU EI! MORȚI PENTRU LIBERTATE

Vom merge într-o dimineață,
Într-o zi de decembrie,
În acele locuri secrete unde au fugit ei.
Vom merge
Fără bucurie și fără lacrimi
Dar cu inima fermă
Spre mormîntul lor comun
Și le vom transmite acest mesaj :
„Fraților, Voi, ale căror trupuri
Nu mai sînt decît rămășițe,
Ascultați, în universul vostru fără noapte și fără zi,
În acest univers pe care numai voi îl cunoașteți,
Glasul celor ce au supraviețuit masacrului.
Noi n-am trădat cauza voastră,
Pentru care voi ați căzut,
N-am acceptat jugul,
Acela pe care voi l-ați scuturat.
Noi avem în inimă încrederea
Și adevărul că vom învinge".

În românește de
Al. ȚENCHEA

CADRAN

Scurt bilanț

O publicație omagială („Nicolae Labiș"), apărută la Suceava în decembrie 1965, grupa, între semnatari, pe Traian Chelariu, George Sidorovici, Aurel George Stino, Lucian Valea, Platon Pardău, George Damian și pe mai tinerii, pe atunci, Ion Beldeanu, Constantin Blănaru, Mihail Iordache, Radu Mareș, Constantin Ștefuriuc. Era un început de nouă deschidere spirituală ce marca de fapt statornicirea climatului propice afirmării unei mișcări literare bucovinene de largă perspectivă. O figură proeminentă a acelei perioade de mari elanuri creatoare rămîne desigur George Sidorovici, prozatorul și reporterul de excepție care, fără exagerare, poate fi considerat mentorul celor care atunci abia își făceau ucenicia scrisului. Nu poate fi trecut cu vederea nici rolul de animator cultural al lui Platon Pardău, romancierul de azi. Prin strădaniile sale la Suceava văd lumina tiparului cîteva publicații literare ocazionale (suplimentul „Suceava", de pildă), sînt tipărite plachete (colective) de literatură și artă iar în ziarul „Zori noi" își găsesc loc cu regularitate paginile speciale intitulate „Coordonate literare", Aici pot fi întîlnite frecvent numele lui George Sidorovici, Platon Pardău, Dragoș Vicol, Alexei Rudeanu, Ion Murgeanu, Vasile Andru, Cătălin Ciolca, Radu Mareș, George Damian, Ion Beldeanu, Marcel Mureșeanu, Constantin Ștefuriuc, Teofil Lianu ș.a.

Curînd, adică spre sfîrșitul anilor '60 și începutul anilor '70, cei care confirmaseră speranțele devin autori de cărți. Rînd pe rînd intră în circuitul editorial volume aparținînd lui Platon Pardău, George Sidorovici, Alexei Rudeanu, Vasile Andru, George Damian, Marcel Mureșeanu, Ion Beldeanu. Se putea acum vorbi de o grupare scriitoricească formată, de creatori care reușiseră să atragă, în mai mare sau mai mică măsură, atenția criticii de specialitate din țară. Ulterior debutează Gheorghe Lupu, Constantin Blănaru, Ion Filipciuc, Cornelia Maria Savu, Mihail Iordache, Victor Rusu, George Bodea, Constantin Badersca, Constantin Severin, Florin Bratu ș.a.

Bineînțeles, rîndurile de față nu-și propun să reconstituie în detaliu etapele vieții literare din acest generos spațiu geografic. Vrem doar să subliniem că ultimele două decenii au constituit, și pentru Suceava, ca de altfel pentru alte provincii culturale de tradiție, o epocă de fertile elanuri și împliniri fără precedent. Așa se explică astăzi existența Cenaclului Suceava al Uniunii Scriitorilor și a „Paginilor bucovinene" (cu periodicitate lunară), în jurul cărora gravitează poeți, prozatori, eseiști, critici și istorici literari, mulți dintre aceștia recomandîndu-se prin scrierile lor de certă valoare. Plecarea celor cîțiva n-a produs nicidecum stagnări și eclipse, dată fiind capacitatea de reînnoire și reîntinerire a actualei mișcări literare sucevene, ceea ce ne dă dreptul să afirmăm încă o dată că actualul moment, pe întreg planul vieții spirituale, este pentru Suceava unul dintre cele mai spectaculoase și mai substanțiale.

Ioanid DELEANU

Chipuri și voci

(urmare din pag. 2)

Desigur o asemenea confruntare, ce concentrează dealtfel planul general al narațiunii, presupune cunoașterea spațiului socio-uman investigat. Și Sergiu Adam se dovedește pe deplin „conectat" la fenomenele lumii rurale de azi, stăpîn pe mecanismele detectării acestora, ale evidențierii și nuanțării laturilor sale esențiale.

Este interesant de reținut că Sergiu Adam își construiește demersul epic cu o nedezmințită malițiozitate „împrumutată" de la eroii săi. De aici nota de ironie detașată, caracteristică prioritară a unor personaje de prim plan ca Rouă, Lie, Chiaburu, cu care sînt rezolvate ecuațiile propuse și care dau un farmec aparte întregii lecturi. Memorabile rămîn, de pildă, vizita soților Rouă la Vorona, la oraș, scena dintre Microfon, conțopistul de la primărie, și grupul de săteni al cărui „lider" este același Gheorghe Gornea zis Rouă, secvența de la popicărie sau hazoasa ședință „pe linie de pompieri". Rețin atenția numeroasele expresii pitorești, vehiculate de țăranii din Plăvălari, considerațiile emise de aceștia (în momentele lor „colocviale") asupra unor chestiuni de politică economică, de legislație, de civilizație modernă, de etică etc. Chiar dacă toate acestea trimit cu gîndul la „Moromeții" lui Marin Preda. Iată spre edificare dialogul purtat de Rouă și Microfon pe „tema bunurilor particulare" : „— Un tablou pot să am, Microfon ? întrebă Rouă. — Cred că da, răspunse Microfon repede. Chiar mai multe. — Cam cîte ? — Iaca nu s-a stabilit. — Cine stabilește ? Vreo comisie ? — Nu. Un comitet reprezentativ. — Aha. Și cam cînd ? — Cît de curînd. — Deci ne putem aștepta. — Desigur. — Atunci putem dormi liniștiți. — Desigur. — Putem chiar să și visăm. — Păi nu ? — Păi da. — Prin urmare e posibil. — Desigur. — In cocoșabil. — Adică cum ? — Exact cum ai auzit. In-co-co-șa-bil". O discuție frizînd absurdul și care nu face decît să pună în evidență un adevăr incontestabil : permanența umorului de sorginte țărănească. Altfel zis, țăranii lui Sergiu Adam au simțul ironiei, sînt inteligenți, informați și siguri pe ei iar Plăvălarii nu reprezintă nicicum o insulă patriarhală și, eventual, pitoresc-folclorică. Ceea ce nu e deloc puțin.

Scrisă fără ezitări și stîngăcii, această a doua tentativă romanescă a poetului băcăuan merită să rețină atenția celor preocupați de proza actuală de inspirație rurală.

Argumente pentru un nou spirit universitar

(urmare din pag. I)

Existența unui corp profesoral care se impune nu numai prin calitatea cunoștințelor profesionale, ci și prin tinerețea fizică și spirituală, străin adică de conservatorism și spirit de automulțumire, confirmă și dă garanția unei evoluții ascendente. Prezența în fruntea acestui corp didactic și studențesc, angajat în realizarea comandamentelor prezentului, a unuia din cei mai tineri profesori universitari din învățămîntul superior românesc, doctorul inginer Emanoil Diaconescu, a cărui bibliografie științifică impresionantă contribuie la stimularea și permanentizarea spiritului de inițiativă și creativitate științifică, socială, culturală, ni se pare elocventă.

Activitatea Institutului de Învățămînt Superior ar fi amputată de cîteva din determinațiile sale esențiale fără manifestările culturale în care sînt angajați studenții suceveni : spectacolul omagial realizat de studenții secției de filologie și de la T.C.M. (Gh. Cîrstian, Carmen Macovei, Ovidiu Marcian, Cornel Tuchlei, Doina și Cornel Angelescu, animatori culturali permanenți și dezinteresați), intitulat „Revoluția permanentă", existența (deja) la a treia ediție a „Salonului studențesc de grafică și caricatură" ilustrat anul acesta de prezența cenaclului „Lynx" (studenții George Ostafi, C. Hatnean, Eusebie Ianovici), ca să enumerăm manifestările cele mai importante din prima jumătate de an, sînt un gir pentru existența și continuitatea **Institutului**, ca un centru complex de formare, inițiativă și angajare, una din ctitoriile reperezentative ale epocii de afirmare creatoare a unei noi calități a muncii și vieții, „Epoca Ceaușescu".

Suceava – un spațiu spiritual

(urmare din pag. I)

în care se petrec o seamă de manifestări tradiționale ce și-au cîștigat un binemeritat prestigiu în geografia spirituală a patriei. Manifestări complexe cum sînt Festivalul național de poezie patriotică „Nicolae Labiș", Concursul național de pictură și grafică „Voronețiana", Concursul național de interpretare instrumentală „Lira de aur", reuniunea corală „Ciprian Porumbescu", Festivalul național al cinecluburilor „Toamnă la Voroneț" de la Gura Humorului, Tîrgul olarilor de la Rădăuți sau Tabăra națională de literatură și plastică „Nada Florilor" de la Fălticeni au devenit binecunoscute și apreciate în întreaga țară, ele reunind la fiecare ediție zeci de creatori și interpreți în domeniile poeziei, prozei, muzicii, artelor plastice, creației cinematografice și populare de pe întreg cuprinsul României.

Respectul față de restituirea și aducerea în cîmpul atenției maselor de oameni ai muncii a valorilor patrimoniului nostru cultural, ne-a îndemnat să stăruim în a realiza o seamă de publicații precum Anuarul Muzeului Județean ; culegerile de folclor din zonele Rădăuți, Cîmpulung Moldovenesc, Suceava, Fălticeni, și Vatra Dornei ; monumentala sinteză „Arta populară bucovineană", valoroasa lucrare „Jocuri populare bucovinene", ghidurile bibliografice privitoare la muzica, arta și știința în Bucovina, precum și excelentul album de artă închinat artistului poporului Ion Irimescu.

În al doilea rînd spiritualitatea suceveană a urmărit întărirea, modernizarea și dezvoltarea rețelei de instituții culturale. În aceste două decenii au fost construite trei case de cultură orășenești, cincisprezece cămine culturale ; au devenit puternice centre de atracție Galeria Oamenilor de Seamă, Colecția de artă „Ion Irimescu", Muzeul Apelor și Casa Cărții „Mihail Sadoveanu" din Fălticeni, Secția muzicală a Bibliotecii Judeețne, Galeria de Artă, Casa Cărții „Mihai Eminescu" și Complexul astronomic popular din municipiul Suceava ; scriitorii beneficiază de un Cenaclu al Uniunii Scriitorilor și de această publicație lunară găzduită de prestigioasa revistă „Convorbiri literare" ; artiștii plastici au un cenaclu, o galerie de artă și 7 ateliere de creație, iar începînd cu 1 iulie 1984 a luat ființă Secția Suceava a Teatrului Național „Vasile Alecsandri", pentru care sucevenii au dezvoltat și modernizat una din cele mai frumoase săli de teatru.

Datorăm acestui timp profilarea celor douăzeci de muzee ale județului, înființarea laboratorului și oficiului pentru patrimoniul cultural, organizarea fondurilor memoriale „Nicolae Labiș", „Simeon Florea Marian", „Eusebiu Camilar", a expozițiilor permanente de etnografie de la Vatra Dornei și de istorie la Siret. Alături de aceste instituții, au fost aduse, instalate și integrate în peisajul urbanistic al județului douăzeci și opt de lucrări de artă monumentală semnate de nume prestigioase : Ion Jalea, Ion Irimescu, Iftimie Bîrleanu, Traian Brădean, Iacob Lazăr, Paul Vasilescu, Napoleon Zamfir și Marius Butunoiu, lucrări între care se remarcă „Petru I. Mușat", „Ștefan cel Mare", „Eroismul clasei muncitoare în opera de construire a socialismului" (mozaic) din municipiul Suceava ; „Nicu Gane" și „Mihail Sadoveanu" din Fălticeni ; „Eudoxiu Hurmuzachi" și „Aleea Voivozilor din Rădăuți" ; „Dragoș Vodă și zimbrul" din Cîmpulung Moldovenesc ; „Nicolae Labiș" din Mălini ; „Emil Bodnăraș" din Iaslovăț.

În al treilea dar nu în ultimul rînd trebuie remarcată preocuparea deosebită pentru realizarea obiectivelor marii competiții naționale inițiate de secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu — Festivalul național „Cîntarea României". Valorificînd talentul și măiestria sucevenilor, dorința lor arzătoare de a impune valorile tradiționale și actuale ale culturii noastre, interpreții, creatorii și iubitorii de frumos de pe meleagurile bucovinene au obținut rezultate remarcabile în toate etapele acestei uriașe competiții. De la 1 500 de formații în prima ediție, la aproape 5000 în actuala ediție ; de la 35000 de artiști amatori la prima confruntare, la aproape 100 000 în prezent ; de la 85 premii în prima ediție, la peste 450 în ultima, iată cifre care vorbesc de la sine despre efortul făcut, despre recunoașterea națională a valorilor sucevene, despre preocuparea stăruitoare a factorilor educativi pentru punerea în valoare a acestor forțe.

Alături de aceste trei mari direcții, să nu uităm cele 90 biblioteci publice care dispun de aproape 5 milioane de cărți ; de cele 191 cinematografe care proiectează anual filme în 5000 de spectacole și adună în fața ecranului peste 5 milioane de spectatori ; să nu uităm că în județul Suceava se cumpără anual carte de peste 20 milioane lei, sau că prin muzeele sucevene trec într-un sezon aproape 400 000 de vizitatori. Sînt toate acestea fapte și date ce recomandă Suceava ca un veritabil spațiu spiritual.

REALIZATORI : Ion BELDEANU, George DAMIAN, Viorel DÂRJA, Ion CARP FLUIERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA

Tehnoredactare :
Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA
Str. Mihai Viteazul nr. 48

CONSEMNĂRI

● SIMPOZION NAȚIONAL

Muzeul Județean Suceava a găzduit la începutul lunii iunie o prestigioasă manifestare : al doilea Simpozion național de numismatică organizat de Societatea Numismatică Română în colaborare cu secția locală pe tema „Lupta pentru independență și unitate a poporului român reflectată în circulația monetară".

Cele 46 de comunicări prezentate cu acest prilej au abordat o bogată arie tematică privind, printre altele, circulația monetară de-a lungul timpului, piese rare în colecțiile naționale, corpusul medaliilor, plachetelor și insignelor bucovinene, evoluția însemnelor heraldice reflectînd marile momente ale istoriei patriei, valențele instructiv-educative ale numismaticii și medalisticii în formarea tinerei generații. Au fost deschise și două expoziții de numismatică ce au reunit piese din colecțiile sucevene și ale unor colecționari din țară. **(I. B.)**

● „ZILELE ȘCOLII SUCEVENE"

Sub acest generic, s-a desfășurat o amplă manifestare politico-educativă, aflată la a doua ediție, organizată de Inspectoratul Școlar Județean Suceava, în colaborare cu alți factori de educație și cultură. În deschidere a avut loc sesiunea județeană de referate și comunicări științifice a elevilor, „Creativitate, eficiență, educație". În cadrul celor 14 secțiuni de lucru au fost prezentate peste 200 de lucrări semnate de 240 de liceeni, membri ai cercurilor științifice și tehnice reunite în societatea „Studium". Cele mai valoroase dintre acestea au fost distinse cu premii.

„Zilele școlii sucevene", la reușita cărora și-au dat concursul, ca invitați, și numeroși oameni de știință și cultură din mari centre universitare ale țării, s-au încheiat cu tradiționala întîlnire a absolvenților de liceu (promoția 1985) și vernisarea expoziției județene „Exim '85". **(I. B.)**

● EXPOZIȚIE

Galeriile de Artă „Lăpușneanu" din Iași au găzduit expoziția de tapiserie, sculptură și acuarelă a tinerilor plasticieni Marcela Larionescu (Rădăuți), Ion Maftei (Cîmpulung Moldovenesc) și a ieșeanului Eugen Mircea. Modalitățile diferite de expresie au un punct comun : Bucovina. Tapiseriile Marcelei Larionescu, executate la gherghef, cu textură densă, amintesc de tehnica folosită la cavoarele românești, ele inaugurînd o etapă nouă în creația artistei. Despre Ion Maftei în catalogul expoziției se spune că vrea să ne convingă că „așa cum în orice paltin se ascunde o vioară, în fiecare trunchi se poate descifra o viitoare statuie". Eugen Mircea se dovedește mai ales un „poet" al toamnelor bucovinene. **(M. L.)**

FELURIMI...

Farmec și taină

■ „Sînt primul care recunosc că îndrăzneala este motorul celor mai frumoase și celor mai mari acțiuni ; cu atît mai mult ea nu trebuie pusă în mod nesăbuit în slujba dezordinii și a poftelor brutale, cu voința de a face senzație cu orice preț. Aprob îndrăzneala ; nu îi fixez limite ; însă nu există limite nici pentru relele cauzate de arbitrar", (Igor Stravinski, „Poetica muzicală", p. 16).

■ „Într-un cărturar, însușirile morale contează mai mult decît aptitudinile literare. Dacă un om denotă înalte calități morale, talentele literare sînt secundare", (Wu Jingzi, „Întîmplări din lumea cărturarilor", p. 189).

■ „Poezia nu poate însemna altceva decît farmec și taină ; iar farmecul și taina pot să fie de o mie de feluri și să se găsească peste tot, inclusiv în gropile de bălegar", (Juan Ramón Jiménez, „Eseiști spanioli", p. 442).

■ „Nimeni nu face două parale, dacă nu-i încăpățînat" (James Joyce, „Corespondență", p. 191).

■ „Ce rost mai are să trăiești dacă nu ești dotat cu talent și bun gust" (Osamu Dazai, „Amurg", p. 75).

D. B.